

AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET” HIVATALOS KÖZLÖNYE

Mejelenik minden hó 1-én és 15-én.

A FÖLDMIVELÉSÜGYI MAGYAR KIR. MINISTERIUM TÁMOGATÁSÁVAL

KIADJA: AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET” BUDAPESTEN,
IX., ke., Üllői-ut 25. sz. (Köztelek).

Az „Országos Halászati Egyesület” tagjai ingyen kapják.

SZERKESZTI: LANDGRAF JÁNOS, ORSZ. HALÁSZATI FELÜGYELŐ
Budapest, V., Vécsey-utca 5. sz.

Nem tagoknak előfizetési díj: Egész évre 6 K. Félévre 3 K.

Tapasztalatok a törpe harcsáról.

Közi: *Ivančić József* kir. mérnök.

Az Amerikából importált halak között ugyancsak nagy reklámot csináltak a törpe harcsának. Pedig szerzett tapasztalataim szerint nem méltó rá.

Azt, hogy egyes tógazdák és halászati társulatok vízeitet törpe harcsával népesítik, tisztára annak tulajdonítom, hogy még nem ismerik ezen halacska összes tulajdonságait. Ügylátszik, ennél is főleg az „amerikai” jelző bír különös vonzó erővel, mert több apró szemét hal, így a sügér is, a mely elismert jó húsu hal, bátran versenyezhet vele, úgy szaporaság, mint gyorsnövés tekintetében. Békapusztító tulajdonságáról külön alább lesz még szó.

Egyes horvátországi halastavakban volt alkalmam ezen amerikai jövevénynyel kellő ismeretséget kötni s ennek alapján óhajtanék tapasztalataimról az alábbiakban beszámolni.

A kihelyezett pár darab anyahal mindenütt rendesen megívott. Nem akadályozta ebben sem a rossz időjárás, de még a tavak csupasz, ívársra kevésbé alkalmas volta sem. Maga az ivadék pedig, a melynek egy pár anya után se szeri se száma, roppant ellenálló minden nyavalyával szemben, sőt életviszonyait tekintve, még egyéb ellenségtől is ment. Ügylátszik, hogy már zsenge korában is folyton a fenekét bújja, a miért a szőrös, tollas és pikkelyes ellenségektől sem kell tartania.

Halastavakban csakis mint mellékhal jöhet tekintetbe, hogy egy bizonyos célnak, így például a békapusztításnak, vagy vadhalirtásnak megféleljen. Rendesen pontyok közé helyezik, mert állítólag ugyancsak a melegebb vizekben otthonos és gyorsnövésű. A dolog természetéből folyólag csak a nyújtó, illetve hizlalt tavakba igyekszünk őket tartani, hogy ezzel is a ponty megélhetését mozdítsuk elő. Látszólag ez így rendjén volna, csak hogy mást érünk el mint a mit vártunk.

Bevett szokás, hogy a törpe harcsa számára nem tartunk külön ívó- és ivadéknevelő-tavakat, hanem a be-

fektetési és üzemköltségek apasztása végett a törpeharcsa ivatását a pontyos nyújtó- illetve hízótavakban végeztetjük. Nagy szaporasága révén, az így nyert ivadék száma rengeteg. Ám az ilyen ivadék egy kosztón lévén a pontyokkal, hogy ennek minő kárát látja a ponty, azt a halászási naplók hűen megörökítik. Pár mázsa ponty helyett van ezernyi 3—4 cm.-es törpe harcsa-ivadékunk, a melyet halászáskor utoljára is a sárban kell összeszednünk. A kihalászásnál használt 3—4 cm.-es szembőségű húzóhálón át eleinte az apró törpe harcsa-ivadék elmenekül, de már vége felé, ha a víz a sok haltól sűrű lesz, megakad benne a törpeharcsa-ivadék is. Hogy ez a törpe, szüros jószág mennyire késlelteti a halászok munkáját, úgy a kiszedésnél mint az osztályozásnál, azt csak az tudja, a kinek volt része benne. Szinte könyvet lehetne megtölteni a sok cifrábbnál-cifrább átokkal, a mivel az össze-vissza szurkált kezű halászok az amerikai jövevényt illetik. Hogy ez, főleg ha még jeges is a víz, a munkakedvet lohasztja és egyben a halászási költségeket tetemesen növeszti, abban bizonyára minden tógazda egyetért velem. Pedig hát nem is ez a legnagyobb baj, hanem az, hogy a hálózásnál a nagy nyüzsgésben az efféle apró jószág a ponty pipáló szájába kerül és torkában fennakad. Miután a törpe harcsa tuskéje beleékelődik a ponty garatjába, ez majdnem kivétel nélkül pár nap múlva a teledőben elpusztul. Három esztendőn át tapasztaltam azt, mi mellett megjegyzem, hogy nem pár darab tönkrement pontyról van szó, hanem sokszor mázsaszámra hull a piacra érett árú. Nos, hogy mit jelent egy csomó dög az amúgy is zsufolt teledő fenekén, pláne gyér vízfelujulás mellett, azt szakembernek szükségtelen külön magyarázni.

Igaz, ez ellen joggal lehetne azt felhozni, tessék másképp berendezkedni az üzemnél, t. i. úgy, hogy ne legyen a törpe harcsa-ivadék együtt a nagy pontyival. Igen, de kétéves üzemnél lehetetlen elkerülni, sőt háromévesnél sem igen. A pontyival együtt ivatni és azután együttesen közös ivadéktóba kihelyezni se lehet. Vagy egyik vagy másik halra nézve minden ellenőrzés lehetet-

lenné válna, sőt határozottan káros befolyással volna ez úgy a pontyra, mint a törpeharcsára nézve, tekintve azok fejlődését. Ennek káros volta leginkább az apró ivadék őszi halászásánál és osztályozásánál válna szembeötlővé. Színre nézve ugyanis a két ivadék nagyon hasonló egymáshoz s így az elkülönítés háromszoros munkát igényelne.

Csakis egy szempont lehet döntő, nevezetesen az, hogy a ponty a főhal, a törpe harcsa pedig csupán mellékhal gyanánt szerepel. Ha ez utóbbi nem tud alkalmazkodni a pontyos üzemhez, azaz ha miatta az üzeme módosul és drágul, akkor nincs mit keresnie a pontyos tavakban. Főleg akkor nem a mikor nekünk erre teljesen alkalmas egyéb ragadozó halunk is van; mint teszem a csuka, a süllő és a közönséges harcsa. Ezek mindegyike, főleg a legutolsó úgyanira hivatott a szóban forgó szerepre, hogy rövid időn belül megérjük, mint lép a törpe harcsa helyére, de sőt részben még a süllőére is a mi nagy harcsánk. Bizonyára több sikerrel és kevesebb bajlódással az értékesítésnél.

Hogy még a mesterséges tavaknál maradjunk fel kell említeni azt a körülményt is, hogy a törpe harcsa *békapusztítás* (? Szerk.) címén nyert nálunk polgárjogot. Pedig fejlettségénél fogva, kivált ivadék korában még qékaporontyot se pusztíthat, miután a békák jóval korábban ívnak és a békaporontyok fejlődés tekintetében mindig elül vannak. A kifejlett nagy zöldbékával pedig még a nagyja is igen bir boldogulni 2 vagy 3 éves koráig. Azontúl pedig gazdasági okokból sem célszerű a törpe harcsát tovább tartani, mert különben szapora ivadékja még a vizet is kiszorítaná a tóból. Természetesen fejlődés tekintetében ezzel oly stagnáció állna be, még a pontyok közt is, hogy haszon helyett csak kárt aratnánk. Különben is manapság a béka káros voltáról szóló mesék ideje elmúlt. *)

Magam is kíváncsnak tartom a sok békaporontyot a tóban, mivel ez kiváló pontytáplálék és így kár volna ezért őket nagy törpe harcsákkal feleltetni. A békaporonty tisztán rothadt növényi maradvékokkal és döggel táplálkozik és mint ilyen a halak egészségi szempontjából, mint víztisztító tényező fölötté kíváncsnak tavainkban. Sőt a békaporontyok révén, a tó termőtalajának a növényekben levő része indirekt úton válik halhússá. Maga a kifejlett kecskebéka (*rana esculanta*) csakis az ívótavakban tehet kárt, ott is csak azon rövid ideig, a mig a halacska a szízcakó miatt tehetetlenek. Az ívótavakból pedig vajmi könnyű a békákat távol tartani azzal, hogy alacsony sodronyhálóval bekerítjük őket. Ez egyszer nem kerül nagy összegbe, egyebek között azért sem, miután egy modern ívóto alig nagyobb a rendes teletlőnél, ezt pedig valamennyit bekerítjük.

Indokolt ez azért is, mert ily módon az annyira káros gémekeket, házi és vadkacsákat is sikeresen távol tarthatjuk ívótavainktól. A növendék tavakban (Dubics-eljárás) levő pár hetes ivadékban a lomha béka már nem tehet kárt, legfőljebb a vízszínén, avagy a parton vergődő betegjét kapja be; ezzel pedig többet használ mint árt.

Mint táplálékban, versenytárs a fejlett, béka szintén nem jöhet tekintetbe a pontyos tógazdaságokban, mert hiszen a „plankton“, a mely a vízben lebeg, nem eszi meg, azon egyszerű oknál fogva, mert a víz alatt képtelen zsákmányát megragadni. Táplálékát a víz színén,

de még inkább a parton szerzi a röpködő bogárfélékből; vagyis olyanokból, a miből édes-kevés jut a pontyoknak, ha vízben élő álcza-alakjuktól eltekintünk.

A békapusztítás tehát manapság nem tekinthető jogcímnek a törpe harcsa tenyésztésére. De nyomós ok még az is, hogy nálunk „a porziós“ halat egyáltalán nem keresik, legalább is nagyban nem (? Szerk.), s így ezen amerikai jövevény tömeges értékesítése bajos lesz.

Végül érintsük azt is, hová vezethet a közvizeknek törpeharcsával való benépesítése.

A folyók és természetes tavak halhústermő képessége messze mögötte áll a racionálisan kezelt melegvízű halastavakénak. Tehát a kiszáríthatlan nyílt vizekben a halak növekedése is tetemesen gyengébb. Eszerint a törpeharcsa ilyen helyen csak 4—5 év alatt lesz 1/4 kg.-os, a mikor kisebb, hogysem bármely törvényes szembőségű hálóval fogni lehetne. Eltekintve attól, hogy a miért a fenéket bújja, ugyancsak jó kotróháló és egyenletes medrű víz kell ahhoz, hogy ezen halakat felpiszkálhassuk. Kérdés ezek után, miért telepítsük velük a közvizeket, ha őket törvényes hálóval úgy se bírjuk kifogni? Ha pedig miatta majd a háló szemét szűkítjük, úgy még több törvényesnél kisebb méretű halat pusztítunk el minden egyes tanyavetésnél. Eltekintve attól, hogy új, kisebb szemű hálók beszerzése költséggel jár, nem szabad figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy egy igen szapora apró táplálékkonkurrenst birunk benne olyant, a melyiknek senki sem látja hasznát. Erről mondta két évvel ezelőtt egy öreg dunántúli halász „ez a szemét kiszorítja még a vizet is a Balatonból“.

* * *

Munkatársunk cikkével kifejezetten vitát akar indítani. Semmi kifogásunk a szándék ellen, mert a cél érdekében magunk is szükségesnek tartjuk azt. Mivel azonban a törpeharcsa honosítását illetőleg ma még csak a kezdet kezdeténél állunk, önkényt felvetődik az a kérdés: Várhatunk-e ma már eredményt e vitától? Szerintünk *nem*.

Hiszen eminenter gazdasági kérdéstről van szó, arról, a mely csak is eredményeiből ítélhető meg helyesen. A siker azonban első sorban helyzeti viszonyoktól függ s azoknak ezerféle változata mellett tiszta képet csak úgy alkothatunk, ha e gazdasági kérdés minden vonatkozását a gyakorlat által szolgáltatott minél több helyről, sőt egyazon helyről is évek során át gyűjtött adatok világítják meg.

A ki ilyenek nélkül foglalkozik ezzel a kérdéssel, sötétben tapogatózik, avagy jósol, de jóslata mivel sem tarthat több igényt a komoly számbavételre, mint azé, a ki a kéményből elszálló füst irányából következtet a várható időjárásra.

Nézetünk szerint ma csupán az adatgyűjtésnél és feldolgozásnál követendő irányelvekről lehet vita, a főkérdésről ellenben majd csak akkor, ha erre *éretté* vált.

Hogy pedig az ilyen kérdés mily lassan érik, arra nézve igen jellemzők a németeknél mutatkozó tanulságok. Így a mikor a mult század nyolczvanos éveinek elején a német halászati egyesület akkori nagynevű elnöke: *Behr* kamarás a fogassüllőnek a német vizekbe való áttelepítését szorgalmazta, ugyancsak izgalmas viták folytak országszerte ennek a hasznáról és várható következményeiről. Az érvelések sokaságában leginkább a szentimentalizmus iparkodott érvényesülni, a mely mindenkor egyik vagy másik halfaj érdekében ellemezte a napirenden levő áttelepítést. Egyesek, saját csalhatatlan véleményükre építve, merényletnek, sőt

*) Lásd Fischerei Zeitung 45—49. számú füzetét dr. Paul Kammerer-től: „Nutzen und Schaden der Froschlurche in der Teichwirtschaft“.

hazaárulásnak nyilvánították azt, hogy a süllőt a lazac mellé akarják telepíteni, a mikor egészen bizonyos, hogy a telepítendő csakis a hazai rováására exisztálhat.

Még szélesebb körben ellenezték későbbben a szivárványos pisztráng meghonosítását, holt bizonyosra állítván róla, hogy ez tökéletesen tönkreteszi a sebes pisztrángot. Bármilyen keményen támadták is a kezdeményezőket a közvélemény ítélőszéke előtt, annak legfeljebb egyes helyeken volt annyi hatása, hogy a dolgok fejlődését valamennyire hátráltatta. Meg nem akaszthatta, mert a gyakorlat végre is megmutatta, hogy a német halfauna értékes jövevényekkel gazdagodott, olyanokkal, a melyeket ma ugyancsak tenyésztenek az arra alkalmas vizekben, még azok is, a kik kezdetben kézzel-lábbal tiltakoztak behozataluk ellen.

Voltak-e a törpe harcsának is ellenzői, azt nem tudom, a mennyiben ez sokkal előbb kerülvén Európába, mint a szivárványos pisztráng, a meghonosítása körül mutakozó jelenségeket figyelemmel nem kísérhettem, sem pedig utólag nem kutattam. Egy azonban egészen bizonyos és pedig az, hogy jelenleg Franciaország valamennyi folyójában és hajózó csatornájában a törpeharcsa meghonosodott, országszerte közkedveltségnek örvend s *Carbonnier*-ről, mint a ki ezt a halat 1871-ben Franciaországba importálta, az ottani közvélemény azt tartja, hogy tettével hazájában missziót teljesített.

Az idézett tényekből, azt gondolom, teljes bizonyossággal megállapítható három dolog. Először az, hogy egy halfaj gazdasági értékét csakis évtizedekre terjedő tapasztalatok alapján lehet tisztázni; másodsor, hogy mitsem érnek a szentimentalizmus tárházából való érvek ott, a hol megfelelő és tárgyilagos jóindulat képes csak a jövőt takaró homályba valamennyire bevilágítani és harmadsor, hogy országos tapasztalatok vannak a törpe harcsáról, melyek közvizekbe való alkalmasságát igazolják.

Ezekben jelezvén elvi álláspontunkat, egyelőre nem terjeszkedünk ki részletekre, jölehet már most is kimutathatnánk a cikk egyes tételeinek tarthatatlanságát. Csupán csak megnyugtadni óhajtjuk cikkíró urat aziránt, hogy éppenséggel sem az „amerikai“ eredet készítette a magyar haltenyésztőket a törpe harcsának a közvizekbe leendő meghonosítására. Ez a jelző épp úgy nem imponál nekünk a szóban forgó kísérletnél, mint a hogyan hidegen hagynak ama próféta jóslatok, a melyeket ingatag elméletekre alapítva egyesek világgá eresztenek.

Mint Ivanéi úr igen jól tudja, a haltenyésztés mai modern értelemben nem egyéb, mint eszköz a vizekben termő természetes haltápláléknak minél értékesebb halhússá való átváltoztatására. Bizonyára azt is jól tudja, hogy e tekintetben annál könnyebb célzt érni, mentől szaporább, ellentállóbb és jobb húsú halfaj áll a tenyésztő rendelkezésére. Ha pedig a közvizekből kikerülő halzsákmányokat figyeli, azt is láthatja, hogy e zsákmány nemcsak mennyiségileg, de minőségileg is sok kívánni valót hagy hátra. A nálunk egy-két helyen vezetett statisztikából az látszik, hogy a zsákmánynak 80—90%-a silány keszgeből áll, minélfogva nemcsak tere, de az ideje is itt van annak, hogy ezen az állapoton javítsunk. Viszont a Franciaországban mutakozó közel 40 évi tapasztalat arról tesz tanulságot, hogy van egy importált halfaj, mely igen jó minőségű húsa és egyéb tulajdonságai révén alkalmasnak látszik a mutakozó bajok megszüntetésére, annál inkább, mert a haladó kultúra folytán a halak életviszonyai napról-napra rosszabbodnak. Nos, aki mindezeket tudja és ennek ellenére meg nem kísérli ama halfaj áttelepítését, a melyről még Ivanéi úr is elismeri, hogy a mostohább viszo-

nyokhoz inkább alkalmazkodik, mint bármely más hazai fajta, annál csakugyan kétségbe kell vonni az — előrelátást.

Három évvel ezelőtt a *Halászat* VI. évf. 12. sz. megjelent cikkben ösmertettük e halfajt első ízben. Jó és rossz tulajdonságait kommentár nélkül állítottuk szembe; ennek folyománya lett az a honosítási kísérlet, mely ma is folyik. Igaz, cikkünkben a mérleg a törpe harcsa javára billen; a főnti cikk ellenben e halfaj jó tulajdonságairól annyira nem tud, hogy még *szaporaságát*, *igénytelenségét* és *szívósságát* is bűnéül rója fel, állítván, hogy ezek révén annyira elszaporodik, hogy még a vizet is kiszorítja majd a mederből. Igazán kíváncsi vagyok tudni, hol és mikor voltak azok az árvizek, melyeket a törpe harcsák okoztak? Megvallom, én eddig ilyenekről mit sem hallottam, s egyelőre várom a bizonyítékokat, — addig pedig tamáskodom ezen merész jóslat teljesülésében.

Ime, mi a főntiekben körvonalozott szempontból nézük a törpe harcsával folytatott kísérletezést, abban a legjobb meggyőződésben, hogy halászatunk fejlődésében jelentős szerepre hivatott. Az elmondottakból úgy véljük, eléggé kitűnik, hogy a főnti kritika nemcsak időelőtti, de felszínes is. Ilyen téren a pusztá kritika és aggódó elfogult kislelkűség épp oly kevéssé van helyén, a mint nem szolgálják hangzatos jelszavak sem a fejlődés ügyét. Ugy gondoljuk, senki sem vádolhat azzal, hogy akár az egyik, akár a másik iránynak hódoltunk volna. Ugy mint eddig, ezentúl is kellő kitartással haladunk tovább utunkon, míg a köznek szolgálatában kiválónak tartott eszköz gyakorlatilag kipróbálva lesz! Reméljük, hogy addig Ivanéi úr is megbocsátja a törpe harcsának azt, hogy tuskés és hogy a zöld békának kevésbbé ellensége, mint gondolta. Erről csak úgy nem tehet, a mint nem hibás abban sem, hogy Horvátországba olyas valaki telepítette meg, a kivel a cikk írója nem rokonszenvez.

Landgraf János.

A halászat mint kereseti ág.

Földművelő államban, a milyen Magyarország, mindaz, a mi az egyes néposztályok kereseti képességét fokozza, s a megélhetésre és a magántőke-gyűjtésre új forrásokat nyit meg, a nemzeti jóllét és vagyonosodás szempontjából a legnagyobb figyelmet érdemli. Bár a halászat a magyar nép ősfoglalkozásai közé tartozik, melynek szeretetét, sőt eszközei nagyobb részét is még ázsiai hazájából hozta magával, a halgazdaság intenzív üzése terén távolról sem közelítjük meg a nagy nyugati, tenger melléki államokat. Nemcsak tengerh: lászatunk hiánya, de egyúttal a vállalkozási kedv, a tőkegyűjtő erő kezdetlegessége is oka ennek. Pedig hogy e téren mily sok alkalom vár gyümölcsöző befektetésre, mily hálás munkakör kínálkozik az ország népe anyagi erőinek fejlesztésére, azt megtanulhatjuk egynehány összehasonlító példából, a melyek a külföld halászzattal foglalkozó néposztályainak kereseti viszonyait illusztrálják.

Nemrég egy érdekes statisztika látott napvilágot a különböző államok halászaiknak átlagos évi keresetéről, mely azt mutatja, hogy épen úgy, mint a mezőgazdaság, a halászat is jutalmazó foglalkozást biztosít kis tőkéjű, de szorgalmas és dolgozni tudó embereknek.

A kimutatás szerint a főbb európai és amerikai államok halászaik átlag alábbi keresethez jutnak évenként:

	Korona		Korona
Anglia	1750	Svédország	900
Kanada	1525	Norvégia	625
Hollandia	1250	Spanyolország	375
Németország	1250	Portugália	300
Egyesült-Államok	1225	Irland	250
Franciaország	1050	Oroszország	250
Dánia	900	Olaszország	250

Ezek a számok azonban alig közelítik meg a tényleges eredményeket, a melyek minden bizonynyal jóval felülmúlják a fentebbi hozzávetőleges becslést. Azonkívül sok függ a befektetett összeg nagyságától is. Az Atlanti-tenger partjain például százan és százan keresik kenyerőket olyanok, a kiket egészségi tekintet vagy más körülmény térít el eredeti pályájuktól s a kik néhány ezer dollárnyi befektetéssel megvásárolva valamely halászó területet, a rajta álló kunyhóval, hozzá egy bárkát, gázolinmotorral felszerelve, néhány csónakot, egy-két hálót s társulva valamely tapasztalt halászsemberrel, bőséges keresetre tesznek szert, kora tavasztól késő őszig.

A halászatot rendszeren a következőkép üzik. Mindenik oldalán 25—30 láb hosszú hálókerítést állítanak fel, a melybe kürtő-alakú csatorna torkollik. A különböző fajta részint ehető, részint értéktelen halak a nyíláson át ez elkerített helyre jutnak, a honnan nincs többé menekülésük. Ezeket a hálókat és törőket rendszerint a parttól távolabbra állítják fel, oly helyen, a hová az áramlat önkénytelenül irányozza a halak járását. Ezeket aztán minden reggel átvizsgálják. Néha jó idő jár a zsákmányra, néha rossz. De a foglalkozás mindig élvezetes és egészséges, mert korán keléssel jár és jó étvágyat csinál s a halászsember nem ismeri az álmatlan éjszakát.

A fogott halakat beszoigáltatják a társaságnak, mely azokat piacra viszi, míg a halászok a nap többi részét hálójavítással s különböző más teendővel töltik, vagy oly halakra halásznak, melyek a fentebbi módon nem foghatók, de bőségesen kifizetik a fáradaimakat. Többek közt a tengeri rákászat is igen jutalmazó és sokan vannak, a kik 1235 koronát, sőt többet is könnyen megkeresnek vele évenként. S a tengeri rákásznak sincs egyébre szüksége, mint egy vitorlás vagy motoros csónakra s hozzá 50—60 rákfogóra, a melyeket két naponként átvizsgál. Ezek a rákfogók egyszerű ládák vagy csomagoló kosarak, melyeket téglákkal súlyosztatnak le a fenékre.

A halászó-csónak rendszeren csigaszerkezettel is fel van szerelve, melyet a motor hajt, mert nem könnyű feladat a rákkal telt tartályt ötven öl mélységű vízből felhúzni. Máskülönben a rákfogás ugyanazokon az elveken alapszik, melyeket fentebb a halászatnál leírtunk.

A mi a költségeket illeti, egy minden igénynek megfelelő motoros csónak 2500 koronáért teljesen felszerelhető, a rákfogók pedig darabonként három koronáért otthon elkészíthetők horgonynyal együtt, úgy hogy van olyan ember, a ki 1904 nyarán 9000 koronát szerzett tisztán a rákászatból, azonkívül téli hónapjai egészen rendelkezésére maradtak.

Amerika méltán büszke az ő gloucesteri halászflojtájára, mely négyszáz, csupa viharedzett halászegényekből álló bárka személyzetét foglalja magában. Igaz, hogy az ő foglalkozásukhoz már születni kell, azt nem mindenki bírja ki. Ezeknek az embereknek nagyobb része

májustól ősz közepéig alózára les. A jersey-i és delaware-i partoktól, hol az alózák tavasszal először tűnnek fel, egész a Maine folyóig üldözik ezeket észak felé, a hol aztán eltűnnek, hogy szeptemberben, hetekig tartó jó táplálkozás után megerősödve, meghízva jelenjenek meg újra.

Az alózákra halászó flotta nagyobb része kétárbó-czos schoonerekből áll s mindegyiknek legénysége 12—14 ember. A halászati érdekeltség közt egyöntetű megállapodás van a zsákmány elosztása tekintetében. A hajó, mely rendszeren valamely gloucesteri tőkepenzes tulajdona, a fogás egyhatodát kapja, a kapitány részesedését szabad egyezkedés útján határozzák meg a tulajdonosok, kik felfogadták s a többit ő osztja fel személyzete közt arányosan.

Külön bonifikációban részesül aztán a halászmester vagy „skipper“ minden oly fogás után, mely bizonyos terjedelmet meghalad, úgy, hogy ha szerencséje van, minden évben csinos summát félretehet. A személyzet maga gondoskodik élelméről s maga fogadja fel a szakácsot, a ki saját osztaletékán felül napi 5 koronát kap, a minél azonban tekintettel vannak arra, hogy a szakács állandó elfoglaltsága mellett kisebb bárkákon kormányosi teendőket is teljesít a többi távollétében.

Előfordult már az, épen a gloucesteri flottánál, hogy az alóza oly bőségesen jelentkezett, hogy a helyett, hogy a friss fogást rögtön Newportba szállítsák, a mint rendszeren szokás, sokkal kecsgetetőbbnek tartották besózni a halat s teljes huszonegy napon át maradni a tengeren, a mely idő alatt minden napleszálltakor figyelték a tenger foszforfényében mutatkozó halat. Az eredmény a végén oly rendkívüli volt, hogy osztozkodásnál minden embernek 1770 korona jutott, azonkívül a szakács még külön 111 koronát kapott. Pedig még nagyobb lett volna a haszon, ha a fogást azon frissen a 20 mérföld távolra eső Newportba lehetett volna küldeni.

Természetesen vannak viszont napok és hetek, mikor hal egyáltalán nem mutatkozik vagy mikor egy-egy csapat eltűnik a fenéken, mielőtt még a nagy háló körül foghatná. Általában azonban azt lehet mondani, hogy minden esélyt tekintetbe véve, az alóza-halászáttal foglalkozók még közepes körülmények között is a halászat tartama alatt átlag 6000 koronát keresnek meg fejenként.

Vannak aztán rendkívül szerencsés fogások, mint a milyen volt a közelmúlt években egy, a mikor körülbelül ezer hordónyi halra bukkantak a gloucesteri halászok, s a fogás akkora volt, hogy szétszakította a hálót s ha egy történetesen arra czirkáló hajó kapitánya hamar segítségre nem jön s új hálót nem feszít a régi alá, a zsákmány elmenekült volna. Fáradozásáért aztán a fogás felét kapta jutalmul. A zsákmány így hétszáz hordónyira zsugorodott össze besózva, melyet hordónként 100 koronán értékesítettek, úgy hogy az összes kereset 70 ezer koronát tett ki.

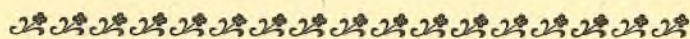
A gloucesteri nagy halászflojtán kívül vannak Amerikában kisebb bárkatulajdonosok is, a kik évenként szintén szép haszonra tesznek szert. Ezek egyike azelőtt a newporti életmentő társaság szolgálatában állott, a hol lassanként meg tudott takarítani a csónak vásárlásához szükséges 4000 koronát. Már az első nyáron annyit keresett, hogy behozhatta bárkájának az árát, tavasszal pedig horgászik alózára. Egy nap egy társával együtt ötszáz halat fogott, melyeket Newportban 40 fillérjével adott el, s így a nélkül, hogy jégre kellett volna pénz

kiadnia, ez egy nap 200 koronát tett zsebre. Következő napi bevételek egyenként 30 korona volt.

Van egy más fiatal amerikai Új-Anglia déli partja egy nyaralóhelyén, a ki az évből tizenegy hónapon át mint ácsmester keresi kenyerét. A tizenkettedik hónapot aztán rendesen szabadságon tölti és pedig halászattal. De nem mint más sportkedvelő, nyolcz unciás halászó rúddal és tarka művelgyekkel horgászva, hanem nagy arányokban úzve a halászatot és nyereség okából. Szabadsága rendszerint szeptember közepén veszi kezdetét s ekkor három társával csónakra száll és kiveti hálóját, hogy pénzt csináljon. Nagyon rossz év az, a melyben a négy hét alatt legalább ötezer korona értékű halat ne fognának. Ez persze nem tiszta nyereség, mert le kell vonni belőle a jég árát s a befektetési tőke kamatait, de mindezt tekintetbe véve is, több pénzt keresnek meg a szünidő alatt, mint a mennyit az év bármely más havában, amellet, hogy kellemesen és egészségesen szórakoznak.

Mindezek után igazi rejtély, hogy honnan van az, hogy a halászok többnyire szegény emberek. Az igazság azonban ott van, hogy kevés köztük a takarékos ember és nem is kitartók a munkában. Pedig a halászat, mint a fentebbiekből meggyőződhetünk, jobban fizet mint a föld, ha nem is csábít mérhetően gazdagsággal. Azután el kell ismerni, hogy a halászat sikeressége sok ügyességet és tapasztalatot is feltételez, sőt bizonyos ágai a halászatnak egyáltalán nem valók annak, a ki nem azokban nőtt fel, mivel az otthon és a család kényelmének huzamos időn át való nélkülözését, sok viszontagságot és veszélyt rejtenek magokban. Mindamellet a víz ép oly édes szülő anyánk, mint a föld, s adományait ép oly bőven juttatja boldog-boldogtalanak, a ki hozzáfordul.

—i—r.

Halászati statisztika.

Irta: **Betegh Lajos** kir. főállatorvos.

Ma már senki sem kételkedik abban, hogy a tengeri halászat okszerűen üzve igen fontos ipari foglalkozás, a mely ezer és ezer családnak nyújt biztos existenciát. Daczára, hogy a tengeri halászat egyes népeknél igen magas fokon áll, akár annak ipari, akár pedig a szorosabb értelemben vett tudományos oldalát tekintsük, mindazonáltal még ma is jórészt empirikus tapasztalatokon nyugszik. Azzal, hogy az embernek nemsokára gondoskodnia kell a megriktított sorok pótlásáról, csak most kezdenek megbarátkozni, a mikor már az évi zárszámadások nagyon is világosan igazolják a megszokott magas perczentes osztalékok megfogantozását. A laikus előtt szinte hihetetlennek tetszik, hogy még a tenger népes világában is elkövetkezhet a létszám megcsappanása. Pedig hát ezt az angol, dán, holland, norvég, svéd és német halászati statisztikák igen jól láttatják. Bár a halászati statisztikának nemcsak az a czélja, egyebek között ezt is híven feltünteti.

Ha a létszám megfogantozás a tengerben is lehetséges, mennyivel inkább beállhat az az édesvízi, folyam- és tóhalászatnál? Ez utóbbinál még kisebb különbségek is mélyen éreztetik hatásukat a hasznot képviselő osztalékban.

Azt kérdezhetné a szíves olvasó, hogy mire is jó hát voltaképpen ez az új tudomány, avagy országos csapás: a halászati statisztika? Arra-e, hogy a hal csökkenéséről és a nyomában járó haldrágaságról szerezzünk új for-

mában tudomást, avagy hogy az érdekeltek már jó eleve készüljenek a haszonbér emelésére!?

Mint fentebb említettem arra is használható, de ennél sokkal mélyebb és komolyabb hivatása is van, sőt ez fontosabb, semhogy felette napirendre térni szabadjon! Azaz tudásom szerint még napirenden egyáltalában nem is állt, a miért felette indokolt annak komoly megfontolással való tárgyalása oly országban, a hol mint nálunk is, a halászat nagy tudású és arra hivatott szakemberek egész odaadással foglalkoznak és a hol a halászat hívatva van nagyszámú embernek keresetet és megélhetést biztosítani az egyre dráguló élelmiszerek mellett s a hol végül illetékes tényezők nagy áldozatokkal támogatják ezt a nagyhorderejű ős termelési ágat.

E sorok elején említettem, hogy a tengeri halászatot fejlettsége mellett is empirikus alapon úzik. Teljesen áll ez az édesvízi halászatra nézve is, a hol aránylag még nagyobb hibák esnek! Szaporodik a halászati társulatok száma s azok jórésze azon van, mint lehet mentől több halat fogni és értékesíteni; de egyetlen fiatallal sem gyarapítják a folyam vagy a tó halállományát! Hogy ez a rablógazdaságra fajult rendszer hová vezet, azt még laikus előtt sem kell részletesen fejtegetni. A mai halászat, minden modernsége mellett nélkülözi az egységes alapon vezetett halászati statisztikát.

Ez a nagyfontosságú intézmény első sorban arra hivatott, hogy az általa feldolgozott és a gyakorlati életnek szánt adataival a halállomány szaporítására ösztönözzön s ilyen módon könnyítse a megélhetést, illetve elősegítse a vagyonosodást.

Érvelésem világosságát emelendő, szabadjon más meglevő halászati statisztikák gyűjtésmódját és intézményét részletesebben tárgyalni.

A halak életviszonyainak, vándorlásának, ivásának, stb. alaposabb ismerete nélkül ma már teljes lehetetlen halászatról, mint okszerű gazdasági alapon álló üzembről beszélni. Ennélfogva a legmesszebb menő módon és minden eszközzel ezeknek felderítését kell előmozdítani, mert a nélkül csak árthatunk az ügynek. Annak a kevésnek, a mit manapság e tekintetben empirikus úton tudunk, köszöni a kiméleti idő eredetét; ámde mai formájában soká alig maradhat, mert felette hézagos alapon nyugszik.

A halak, különösen a tengeriek életviszonyainak tanulmányozására egy nemzetközi bizottság alakult, mely épp amiatt, mert a régi elavult rendszer folytán egyes tengeri halfélék, mint angolna, tőkehal, továbbá a homár stb. szemlátomást fognak, a kérdésnek részletes és kimerítő tanulmányozását tűzte feladatul.

Különösen a nagyobb keresletnek örvendő halfélék, köztük az angolnának titokzatos fejlődési, ivási, vándorlási stb. viszonyai adtak erre impulzust, vagyis azok a kérdések, melyek a legnagyobb természettudósokat is régóta foglalkoztatták, a legújabb időkig azonban eredménytelenül. Az angolna — valamint a tőkehal és hering — életviszonyainak tanulmányozása közben felmerült a halászati statisztikai adatok pontos gyűjtésének, azok kellő elővigyázattal és körültekintéssel való feldolgozásának és a leszűrt eredményeknek a gyakorlati életben való értékesítésének szükségessége. Egy korábbi közleményemben*) beszámoltam az angolnára vonatkozó eddigi vizsgálatok eredményeiről s a melyekre ez alkalommal hivatkozom. A bizottság többek között

*) Betegh L.: Adatok az angolna fejlődése és vándorlási viszonyaihoz. Halászat, IX. évf. 1. sz. 1908.

tanulmányozta az angolna vándorlását, ennek irányát, különféle mélységekben. Ivásának idejét, továbbá, hogy mily fejlettség mellett ívik, mily mélységben, mily hőmérsékű vízben, mely időtájban. Minő feltételek kedveznek az ivadéknak, mely helyeken kel ki az angolna, hol tartózkodik, nevezetesen mily mélységű vízben, meddig és minő távolságra a partoktól? A különféle fogó eszközökkel hol és mennyi, mekkora, mily korú, minő ivarú angolna fogható? A fejlődés meghatározása végett meghonosította a *Petersen-féle* jelölési eljárást. A megjelölt és szabadon bocsátott angolnákat ismét befogják s a befogottak méreteinél mutatkozó különbségekből megállapítják a tényleges növekedést, továbbá a vándorlás irányát, annak időtartamát; nemkülönben, hogy az illető hal jól vagy rosszul fejlődött. Hogy a fejlettség egyik és másik szakában a hal hol tartózkodik, mely területeken, minő hydrographiai és biológiai viszonyok mellett. A bél- és gyomorvizsgálatokból fényt derítenek a hal tápszereinek ismeretlen kérdéseire.

Ezen adatokat részint maga a bizottság saját kutatásai alapján gyűjti és dolgozza fel, részint pedig az érdekelt államok kikötői révhatóságai gyűjtik össze a tengerről érkező halászbárkák parancsnokaitól, a kik önkéntesen és készséggel közreműködnek. Leginkább azt figyelik pontosan, hogy minő és mennyi hal fogódik egy bizonyos hálóval, bizonyos vízmélység és hőmérsék mellett; mennyi, minő ivarú és korú állat kerül egyáltalán szárazra és végül a tengernek mely részében. E célra a bizottság megállapította azon irányelveket, a melyek szerint az adatok gyűjtetnek, de a mely adatok alapján egyik társulat a másiknak anyagi kárt nem okozhat. A közölt statisztikai adatokat ugyanis évek mulva hozzák csak nyilvánosságra akkor, a mikor aktualitásokkal nem befolyásolhatják a halarak alakulását. Hasznuk azonban kétségtelen, mert a szakemberek feldolgozásában megjelent kartografiai és statisztikai adatok nyomán a halászbárkák útmutatást nyernek, hogy bizonyos tengerbiológiai jelenségek mellett hol, mily mélységben, mily időben kell ezt vagy amazt a halfajtát keresni. Így aztán a laikus előtt is érthetővé lesz, a mikor hallja, hogy a halászflootta kivonul a nyílt tengerre és elállja ennek vagy annak a halnak a vándorlási útját és több millió példányban 150—200 méternyi mélységből hozza felszínre a legfinomabb halat, mint ez például Island szigete körül az Atlanti-óceán meleg áramlatával ívó tőkehal dolgában történni szokott. — Nos ez csak úgy lehetséges, hogy ha a halak életviszonyaira vonatkozó pontos statisztikai adatokat ahhoz értők kellően feldolgozzák.

De nemcsak a halakra vonatkozólag gyűjtenek adatokat, hanem épp oly pontossággal végzik és nyilván tartják a tenger *biológiai és hydrographiai viszonyaira vonatkozókat is*. Így a plankton kérdése, ennek fejlődése, a fejlődés feltételeinek, idejének kipuhatólása épp oly lényeges, sőt talán még fontosabb, mint a már vázoltak, mert ezek ismerete nélkül amazokat sem ismerhetjük, illetve nem értékesíthetjük. A plankton léte vagy nem léte a halak fejlődése, ivása és vándorlásával a legbensőbb okozati összefüggésben áll. A plankton élete pedig a tenger hydrographiai viszonyaival. Ma már tudott dolog, hogy a plankton csak bizonyos vegyi összetételű és hőmérsékű vízben képes fejlődni. Ennek a feltételeit viszont a vízben élő baktériumok szabják meg, a melyeknek existenciája a víz hőmérsékétől és a benne foglalt szerves és szervetlen sók mennyiségétől függ. A baktériumok pl. a kötött nitrogént magasabb

összetételeiben alacsonyabb összetételű vegyületekké, majd pedig szabad nitrogénné bontják, a mely a legalsóbbrendű állatoknak: a diatomáknak elengedhetlen eleme. A petéből kikerült halivadék, valamint a crustaceaák lárvái majdnem kizárólag diatomákkal táplálkoznak egy bizonyos korig. Azontúl apró rákokból, majd később a nagyobb hal a kisebb terhére élőködik és így tovább. Eme statisztikai adatok révén megtudjuk, hogy bizonyos plankton megjelenését minő hal ivása, vándorlása követi. Így például szardellák megjelenése után biztosan várható a scomber, lazaczfélék, azok után a tinnhalak és így tovább.

A mi áll a tenger világára, többé-kevésbé talál az édesvizekére is. Ott is ugyanezen elemi tényezők hatnak a halak vándorlására, ivására és fejlődésére, névszerint: a víz hőmérséke; ennek kapcsán annak baktérium tartalma; ezek asszimiláló működése alapján a plankton, majd az ivás, a fejlődés és végül a vándorlás. *Ezeknek a biológiai és hidrográfiai viszonyoknak a mi édesvizeinken való alapos tanulmányozása válik okvetlen szükségessé.* Felőlük ma még bizony vajmi keveset mondhatunk.

Mindenekelőtt kutatás tárgyává teendő a fenti értelemben a Balaton halászata. Bár az eddigi idevágó kutatások is igen értékesek, de a gyakorlat követelményei szerint a már ismertetett elveknek megfelelően kell ezeket foganatosítani. Azzal ma már nem lehet beérni, hogy halat fognak. Hanem tudni kell mennyit, hol, mily mélységben, mily korút és ivarút, minő hőmérsék mellett, minő biológiai és hidrográfiai viszonyok között. Mely halfajta és mikor, mely időben, mely területen a predeminans. Épp ily lényeges a jövő érdekében a planktonnak a vázolt elvek szerint való szorgos kutatása és a víz baktériumfaunájának alapos ismerete. A szóbanforgó adatokat a Balaton egész területén a halászok legyenek kötelesek bemondani és azokat aztán arra illetékes szakemberek dolgozzák fel. Ugyanily értelemben kell tanulmányozni a magyarországi folyamhálózat halászatait.

Csakis ilyen adatok alapján lehet majd megállapítani, hogy mely halfajta hol, mikor, minő feltételek mellett ívik, vándorol és fejlődik a legjobban. Kiderülne, hogy minő feltételek mellett fejlődik jobban az egyik és melyiknél a másik, továbbá hogy a kecsege, viza, tok a Dunának mely részében honos, mily mélységben él, ívik stb. Se szeri, se száma ama kérdéseknek, a melyekre ily úton világosság derülne.

Azok megnyugtására, a kik az előadottakban valami pokoli és lehetetlen dolgot látnak, megjegyezzük, hogy ezt az élelmes skótok, — a világ legügyesebb halásza — már évtizedek óta rendszeresen végzik s a mai magas fejlettségű halászatot, a mely Angolországban évenként 160.000.000 (!) korona jövedelmet hajt s jórészt eme céltudatos halászati statisztikának köszönik. Sajnos, mi egy félszázaddal megkésve czammogunk a nyugat mögött! Pedig azt gondolom, nekünk sokkal nagyobb szükségünk lenne ezekre a kis summákra, mint az angoloknak. Az okszerű halászat, a mint azt már ismételen kifejtettem, hihetetlenül szép hasznot hajt azoknak, *a kik nemcsak halásznak, hanem mint a mezőgazdaságban szokás, vetnek is, hogy arathassanak.*

Halfogóeszközök és halászati módok.

Írta: Lakatos Károly.

(Folytatás.)

„Egy napon a dobosok egész serege vonult át helységünkön és a törzsfőnök nevében a következőket hirdette: Holnap minden ember gyűjtsön és készítsen halmérget; holnapután nagy halászat lesz Nikaóban! Nikaó két mértföldnyire fekszik ide és igen kedvelt halászterület. Körülbelül 60 holdnyi vízterületet kerítenek be ott a koralszirtek, úgy hogy apály idejében a halak valóságos csapdába kerülnek. Különösen nagy számban vannak itten a szép, szürkeshínű *tengeri márnák*. — Némely távolabbi faluban lakó család, csak hogy a kellő időben ott lehessen, már az előtte való estén útnak indul és az éjjel hátralevő részét a fehér homokos parton tölti a nagy fák alatt. Mindenki hoz halmérget kis kosárában, melyet a *Barringtonia speciosa* nevű növény összetört diójából készítenek. Hajnalhasadtával a főnök képviselője bemegy a vízbe; vidáman hívja az egész népeiséget, hogy kövessék őt és elrendeli a halméreg szétszórását. Valamennyi bennszülöttnék háromágú szigonya vagy kardja van. Az apróbb halak gyorsan elpusztulnak és a mint a víz felületére kerülnek, az asszonyok és gyermekek kosarakba gyűjtik; a nagyobbakat, például a tengeri márnákat ellenben, melyek csak elkábulnak és ennek következtében támolmogva lassabban úsznak, könnyen hálóba kerítik vagy megölik. Körülbelül reggeli 9 óra volt, mikor a halászterületre értem és tulajdon szememmel láttam, a mint több száz bennszülött szigonynyal vagy más módon halászta a márnákat és más nemes halakat. Huszonöt nagy hallal ajándékoztak meg.

A tengerpart hosszában, karcsú, díszes aczélfák árnyékában kisebb csoportokban tanyáztak a bennszülöttek s a zsákmány egy részének főzésével és lakmározással foglalkoztak. Hogy miért oly sietős a reggeli elkészítése, annak magyarázata az a babona, hogy a bennszülött sem nem eszik, sem nem dohányzik addig, míg a halászat eredményében a méreg hatását észre nem veszi, mert azt hiszik, hogy ez szerencsétlenséget hozhatna rájuk. Miután tehát bizonyos halmennyiséget kézrekerítettek, mindenki partra siet zsákmányával, hogy néhány halat megsüssön s csak a legsajgóbb éhség csillapítása után fognak megint a halászhoz. Délelőtt 11 órakor jön a dagály és a mint az első hullámok átcsapnak a korállgáton, vége a mulatságnak. Férfiak, asszonyok és gyermekek festői karavánban, valamennyien kosarakkal indulnak hazafelé a keskeny, mimószáktól, pálmáktól és a sohasem hiányzó *Hibiscus* növénytől beárnyalt úton. Arczuk megelégedett kifejezése, víg, messzire elhangzó nevetésük a legjobb bizonyíték arra, hogy a halászat eredménye kielégítette őket. — Sok más halon kívül eme reggelen körülbelül 2000 darab szürke tengeri márnát fogtak. Hazaérve megmértem a nekem ajándékozott márnák egyikét; a súlya 2 kg. volt, de akadtak még ennél is nehezebb példányok. Egy másik hal, melyet ugyancsak nagy számban fognak, a „nanne“; ennek húsa is kitünő. Olykor a nanne sárga válfaja is hálóba akad. A bennszülöttek azt állítják, hogy ha ilyen sárga színű hal kerül a hálóba, a többi rendes színű önként utána úszik. Innen származik ennek a halnak a gúnyneve, melyet a bennszülöttek adtak neki, t. i. a „nanne királya“. Ha egyszerre két sárga színű nanne kerül a hálóba, az egyiket vissza szokták dobni a tengerbe. A fentemlített napon nekem is ajándékoztak ilyen „királyt“. Bár a *Barringtonia speciosa* diójában levő nedv az embernek halálos

méreg, a vele elkábult halak húsa korántsem élvezhető. Egy apró, fehér virágú növény, a hegylejtőkön termő *Tephrosia*-t, bár ritkábban, de szintén használják a halak mérgezésére. E növény leveleit, szárát, gyökerét, virágját és magjait, melyek mind mérgesek, összetörök és vízbe hintik. A legerősebb növényi mérget azonban, melyet a Hervey-szigetcsoporton ősmérnek, a tekintélyes, sárgaszínű virágú *Cerbera* fa adja. Ennek a fának minden része halálos mérget ad, melyet azért nem használnak halászatra, mert a vele megmérgezett halak húsa is mérgező hatású lesz. Régi időben a varázslók evvel a rettegett szerrel tették el láb alól áldozataikat. Körülbelül három, négy a leirthez hasonló halászatot tartanak egy-egy esztendőben, természetesen a szigetpart különböző részein. Olykor előfordul az is, — ha a szél kedvezőtlen — hogy az egész kivonult lakosság egyetlen hal nélkül kénytelen visszatérni“.

A *Tephrosiát* Afrikában is használják a halak elkábítására. *Pechnel-Loesche* a Kongó vidékén látta, a mint a bennszülöttek a növény fiatal hajtásait virágostól együtt kövek között *összeűzzák*, és a kiáradt folyó vízilyukaiba és csatornáiba dobják. A kisebb halak már néhány perc múlva a víz felületére jönnek és kézhálókka kiszedtetnek. A gyorsan folyó vízben, valami szűk helyen rácsot tesznek, melybe az elkábult halak beleakadnak. Surinám édesvízeiben, *Kappler A.* szerint, még másféle mérges növényeket is használnak hasonló sikerrel.

Nálunk is főleg a növényi mérgek adják a „maszlagot“ és azonképpen, mint a Rorotanga-szigetbeliek a maguk maszlagját, nálunk is többnyire kövek közt zúzzák szét azt.

Mint már érintém, a mérgezésnek vagy maszlagolásnak az *irtóhalászatban* volt s van szerepe maig is nálunk s kétféleképpen alkalmazzák: *vízfertőző* és *táplálékszer* alakban.

Természetesen a „maszlagolás“ vagy „haletetés“ ma már csak az orvhalászok által lopva üzött halszerzési mesterkedés és nem is hiszem, hogy — eltekintve azon időktől, midőn még a halászati módszerek fejletlensége folytán minden eszköz jó volt, ha sikert ígért a halszerzés céljára — valaha czéhbeli telivér *halásznak* lelkiismerete ellen való ne lett volna a halkincs ily barbár módon való birtokba vétele. Csak a „nép“, az „áldott“ haléhes nép nem irtózott soha az önzés legaljasabb eszközeitől se s így van — sajna — most is.

A népnek *vízfertőzésre* és külön a *maszlagolás* útján való kimérgezésre, egész paraszti laboratórium áll rendelkezésre. Mérgező anyagait a mérges növények szolgáltatják. Ezen növények közül legelterjedtebb a *méregfű* (czötkény, *Euphorbia palustris*). Gondolom, ugyanazon mérges növény ez, melyet néhol a nép „*szatyinkóró*“nak nevez. Különbözik ennek a növénynek létező 45 fajtája mind bírja azt a mérges tulajdonságot, mely a halakra nézve veszélyes lehet és a nép tudja ezt és javára fordítja és meg is tudja különböztetni mindannyit a maga saját külön paraszti technikus terminusán: *kutyatej*, *ebtej*, *farkastej*, *tejesfű* stb. elnevezések alatt.

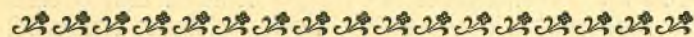
Nagyon használatos fertőző növény még az *ökörfarkkóró*, melyet *halfünek* és *halfának* (*Verbascum nigrum*) is neveznek. Több faja van, de ez a főalak köztük. E növényeknek minden része, főleg azonban a virágjuk mérges s ez utóbbi a vízben habzik is. A jószág meg nem eszi. A halakra annyira mérges hatású minden faj, hogy alkalmazásba véve kilométer hosszú szakaszon az összes halakat, de sőt még a békákat és rákokat is megöli.

(Folyt. köv.)

TÁRSULATOK.

A „Szebenmegyei Olti Halászati Társulat“ január 18-án rendkívüli közgyűlést tartott, melynek egyetlen tárgya a társulat feloszlása volt. A közgyűlés, az időközben az országos halászati felügyelőségtől nyert felvilágosítások után a feloszlás eszméjét elvetette.

A „Latorczai Halászati Társulat“ f. évi január hó 30-iki közgyűlésén Buday Zádor elnök fölolvastatta az igazgató-jelentést. Eszerint halászati kihágás miatt feljelentés nem történt. A társulati 5 üzemszakasz közül a II-ikat az eddigi 87 koronával szemben 150 kor.-ért sikerült bérbeadni. A társulatnak 3613·37 kor. bevétellel szemben 1472·19 kor. kiadása volt s így 2141·18 kor. kerül felosztásra. Az országos halászati felügyelőség által készített ivadéknevelő-telepekre vonatkozó tervek kivételét a közgyűlés elhatározta. Érdekeltségének megszűnése miatt visszalépett Buday Zádor helyébe Malonyay Gyula nyugalmazott törvényszéki bírót megválasztották elnökül.

VEGYESEK.

Határfolyók halászatának rendezése. A Poprád, Dunajecz és Bialka folyóknak Magyarország és Galiczia között határt alkotó szakaszán állandó a panasz a halászok között. A magyarok a galicziaikat, ezek viszont a magyarokat vádolják visszaélésekkel. Egészen bizonyos azonban az, hogy mindkét parti halászati tulajdonosoknak alapos okuk van az elégedetlenségre, mert sem a kezelés, sem az értékesítés nem felel meg a helyes és okszerű gazdálkodás követelményeinek, a mi miatt a halállomány pusztul, a halászat értéke pedig folytonosan hanyatlik.

A magyar és osztrák kormányok régóta foglalkoznak ezzel a kérdéssel, anélkül, hogy azt ekkoráig megoldhatták volna. Legújabbán egy közös bizottság kiküldésében történt megállapodás, a mely bizottság a helyszínén, a közvetlen érdekeltet meghallgatásával készít majd javaslatot. Darányi miniszter értesítette Szepes és Sáros vármegyék alispánjait, hogy a bizottságban egy-egy helyet, a nevezett vármegyék kiküldöttjének tart fenn, míg a maga részéről két tagot fog abba küldeni. A bizottság f. év június hó elején Nowy-Sandeczben ül össze.

Házikezelésbe vett állami halászatok. Állami tulajdont képező halasvizek jövedelmét haltenyésztés által fokozandó, az osztrák földmivelésügyi miniszter még 1906. évi júniusban elrendelte, hogy az összes nagyobb alpesi és karsztvidéki kincstári halasvizek, úgy az erdészetnél, mint más szolgálati ágaknál házikezelésben hasznosítandók. Ezen rendelkezés folytán, az ausztriai halasvizek jelentékeny részét, nevezetesen mintegy 9200 ha. kiterjedésű tóterület és mintegy 2500 km. hosszú folyóvízi halászatot maga az állam hasznosítja. Ide tartoznak elsősorban Ausztria legszebb és legértékesebb salmonidavízi, mint a híres sókamurai tavak, az Aurach, Hinterberg, Spital am Pryhn kiterjedt halasvizek, továbbá a felső-ausztriai, Salzburg, Karinthia, Krajna és Dalmátországbeli vizek javarésze. Egyidejűleg mindenütt intenzív üzemet rendszeresítették.

Évégből új költőtelepeket és növesztőtavakat, illetve árkokat készítettek, avagy a meglevőket tágították. Azok révén az ivadék védelmét éveskorig megnyújtották. Már 1906. év folyamán 150,000 db nyaras pisztrángot és szemlinget bocsátottak szabadjára, minek hasznát a gyakorlat már is igazolja. Hogy pedig a halértékesítést felszabadítsák a helyifogyasztás hatása alól, Hydrobion használatával a halakat élve juttatják Bécsbe és egyéb más nagyobb piacokra. Szabályozták a sporthorgászatot is, mi szintén nagyban hozzájárult az állami értékesítés előmozdításához. Mindennek előnye máris látszanak, a mennyiben mult év végéig 21,000 K-val volt a tiszta jövedelem több, mint azelőtt, a mikor bérbeadás útján történt az értékesítés. Vajjon mi áll útjában annak, hogy nálunk is áttérjünk erre a rendszerre?

Egy nagy halásztelep. Az Északi-tenger összes halászterületei között legismertebb és legkiterjedtebb a *Dogger Bank*, melynek nevével legutóljára akkor emlegették, a mikor a megfélemlített orosz flotta Rozsesztvenszky tengernagy vezérlete alatt rátűzelt halásznépére. Ez a sekély halásztelep, mely kevesebb, mint száz lábra van a víz alatt, félakkora terjedelmű mint Skócia. Itt a halászflokkok állandó falvakat képeznek, melyek el vannak látva a rendezett községi élet minden kellékeivel, postahivatalokkal, templomokkal, élelárakkal stb.

Kevesen tudják, hogy az Északi-tenger e helyén Anglia, Németalföld és Dánia között 12,000 ember él, a ki rendes körülmények közt egy évben nem tölt két hetet sem családjá körében. A többi idejét kemény munka vezi igénybe a tengeren. Ahelyett azonban, hogy halakat magok vinnék piacra, gyors gőzösök szállítják innen a halat a londoni piacra, míg a halászok tovább dolgoznak a tengeren jó és rossz időben. Ezért oly állandó természetűek ezek az úszó halászfalvak s ezért látogatják lakosaik oly ritkán a kikötőket.

Csak húsz évvel ezelőtt irányult a világ figyelme ezekre a kétlakú emberekre. Akkor egy érdeklődő filantróp megtette a háromszáz mérföldnyi hosszú utat Londonból oda egy gőzösn, hogy kikutassa életmódjukat.

A vizsgálat sok különös dolgot derített ki. A betegek teljesen nélkülöztek az orvosi kezelést s a halásznép a külvilággal csak egy kis csónak útján jött érintkezésbe, mely nekik a hollandi kikötőkből rossz dohányt, rossz pálinkát és rossz könyveket szállított.

A filantróp látogatását aztán nevezetes reformok követték. Egy hajót állítottak fel sebészi műszerekkel, varázslámpával és más szorakoztató dolgokkal. Egy jó orvost rendeltek a fedélzetre, a ki körüljárja a hajókat. A Viktória királynő nevével elnevezett hajót rendes kórházzá alakították át s ellátták a szükséges személyzettel.

Nemsokára a többi hajókat is felszerelték a mint lehetett, úgy, hogy ma már tizenegy hajó patroliroz a tengeren. Épp egy ilyen mozgó kórház vette fel ápolásra annak idején a megrémült balti flotta által megsebezett embereket. Mindegyik hajó orrán ez a felírás látható: „Gyógyítsuk a betegeket“. De azonkívül a hajó nem csupán kórház, hanem templom, könyvtár és olvasóhelyiség is.

A hamu és hulladék hatása a halakra. Amerikában a Felső-tó vidékén a fehér hal állománya folyton fogy. A halászok azt állítják, hogy a hamunak és a szemétnek a tóba ürítése az, a mi a fenéken terjedelmes füves területeket pusztított el, a hol azelőtt a fehér hal táplálkozóhelyei voltak. Hozzávetőleg azt mondják, hogy a legutóbbi huszonöt év alatt több mint kétmillió tonna kéményhulladék és égési maradvány került a tóba, nem is említve a vasnak a dockokról a tóba söprését, a mely már egy év alatt is töméntelen mennyiséget képvisel. A halászok panaszkodnak, hogy hálóikban nagy salaktömegeket húznak felszínre, a mik bizonyítják, hogy a tőfenék lassankint megtelik gyárhulladékokkal s ezek lehetetlennek teszik a fűnek a tenyésztet, a mely közt pedig a fehér hal táplálására szolgáló apró organizmusok élnek.

Somogyemegei tógazdaságaimból ajánlok nagyobb mennyiségű
1, 2 és 3 nyaras gyorsnövésű

tenyészpontyot és minden egyéb tenyészhalat.

Dr. HIRSCH ALFRÉD, Budapest, V., Alkotmány-utca 10. szám.

Dr. LENDL ADOLF

állattani praeparatóriuma
Budapest, II., Donáti-utca 7. sz.

